

BUDAPEST

Színes diapozitívek

1—60-ig

© Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1983

Írta és összeállította: Lócsy Erzsébet
Fotók: Gaál Zoltán, Wéber Lajos és MTI
Szerkesztette: Lázár Júlia

1. Cím

2. Címképünk a budai, — ez pedig a pesti oldal látványából villant fel részletet. Filmünk közelebbi ismerkedésre hív, bár a látnivalók sokaságából csak szerény ízelítőt nyújthat.

3. Budapest 1872-ben létesült, három ősi város: Pest Buda és Óbuda egyesítése nyomán. Ez a metszet — 1864-ből — a városmagok elhelyezkedését szemlélteti, — történeti emlékeikkel pedig lépten-nyomon találkozhatunk majd.

4. A pesti Duna-parton álló, gótikus szentélyű, barokk homlokzatú Belvárosi templomot látjuk. — A kép előterében a római kori erőd tornyának feltárt maradványa.

5. A római kori castrum-maradványától és a Pest város ősi — a XI. században alapított — plébániatemplomától északra húzódó partszakasz a görögkeleti templommal és a modern Duna-Intercontinental Szállodával.

6. A görögkeleti templom a XVIII—XIX. századi Pest kereskedelmében fontos szerepet játszó görögök számára épült. — Az 1790-es évek végén készült, kiemelkedő jelentőségű ikonosztázisának részlete.

7. A görög templom közelében, a Pesti Barnabás utca 2. sz. alatt áll a régi Pest barokk stílusú lakóházainak egyetlen fennmaradt emléke: a Péterffy-palota, más néven Krist-ház. Ma a „Százéves Vendéglő”.

8. A századfordulón eltűnt a régi Pest több kis utcája és tere, hogy helyet adjanak a fejlődő világváros jellegzetes épületeinek és nagyszabású téralkotásainak, közöttük a képen látható Felszabadulás térnek is.

9. A közeli Váci utca viszont már a középkori városnak is egyik főútvonala volt. Ma sétáló utca, és mondhatni, a divat főutcája, akárcsak a múlt században, mint ezt a bemutatott litográfia (1855) tanúsítja.

10. A Váci utcából — képzeletben áthaladva a középkori városfal Váci kapuján — a Vörösmarty térre érkezünk. A modern kultúrközpont zenei- és képzőművészeti intézmények, valamint a könyvkiadók otthona.

11. A kultúrközpont mögött, a Duna-parton áll a Vigadó. Az 1860-as években, a nemzeti romantika jegyében emelt épület a főváros hangversenyéletének egyik központja.

12. A Vörösmarty tér szomszédságában találjuk Budapest egyik legszebb terét, a József nádor teret. A XIX. századi város fejlesztésében nagy érdemeket szerzett nádor szobrát 1869-ben itt állították fel.

13. Utunk következő állomása a Városház utca. A 9—11. szám alatti hatalmas barokk palota eredetileg invalidus-ház (rokkant katonák menhelye) volt, majd kaszárnya. 1894 óta városháza. Ma Budapest Fővárosi Tanácsának ad otthont.

14. A Városháza déli szomszédja a Vármegyeháza (Pest megyei Tanács), a XIX. század első felében emelt klasszicista épület. Szép árka-dos udvara nyaranta szabadtéri hangversenyek színhelye.

15. A Városház utcából jövet a Kossuth Lajos és Károlyi Mihály utca sarkán barokk templomot látunk. Előtte a Nereidák kútja (1835) idézi e terecske (régén Ferenciek tere) múlt századi hangulatát.

16. A Ferenciek tere és az Egyetem (ma Károlyi Mihály) utca a múlt század közepén. A Nereidák kútja a Felszabadulás téri aluljárórendszer megépítése után kerülhetett vissza eredeti helyére.

17. A Károlyi Mihály utca legjelentősebb műemléke az 1918-as polgári forradalom vezéralakjának, a népköztársaság elnökének, gróf Károlyi Mihálynak egykori otthona: a Károlyi-palota. Ma Petőfi Irodalmi Múzeum.

18. Utunkat a Kecskeméti utcán folytatva, mintha csak a hajdani városfal Kecskeméti-kapujánál hagynánk el a középkori Pestet. A közeli Bástya utcában láthatjuk a városfal fennmaradt részletét is.

19. A XVIII. század végén lebontott városfal emlékét őrzi a Kiskörút íves vonala is. — Legrangosabb műemlékét, a Nemzeti Múzeum klasszicista épületét (1839—46) mutatjuk.

20. Nem messze a Nemzeti Múzeumtól, a Dohány utca sarkán álló Zsinagóga a romantikus építészet jelentős alkotása (1854—59). Modern épületszárnyában a Zsidó Múzeum várja a látogatókat.

21. A Kossuth Lajos utca folytatása a nagyforgalmú Rákóczi út. Nyomvonala már évezeredekkel ezelőtt is fontos, a dunai révhez vezető út volt. Képünkön a Rákóczi út és a Kiskörút, (ma Tanács körút) sarkán álló épület.

22. A Kiskörútról metrón juthatunk Pest zöldövezetébe, például a Népstadion útra, ahol a modern sportlétesítmények mellett figyelmet érdemel a Földtani Intézet magyaros szecessziós épülete (1898—99).

23. A Népstadion út átszeli a Városligetet is. Ez a hatalmas park a XIX. században létesült József nádor kezdeményezésére. Képünkön a csónakázótó és a századfordulón emelt Vajdahunyad várának részlete.

24. A Városligeti tónak az ezredévi ünnepekre (1896) készült hídja vezet a Hősök terére. Fő látványossága a Milleniumi Emlékmű, balra a Szépművészeti Múzeum, jobbra a Múcsarnok klasszicizáló épülete.

25. A Szépművészeti Múzeum világviszonylatban is jelentős képzőművészeti anyagot őriz. 1906-ban nyitották meg, de gyűjteményeinek alapja már jóval korábban kialakult. — Egyik kiállítási csarnokát mutatjuk.

26. A Hősök tere méltó lezárása a főváros reprezentatív útvonalának, a kora-eklektikus stílusban 1872—85 között kiépült Sugárútnak, — a mai Népköztársaság útjának. — Képünkön részlete látható a Kodály-körönddel.

27. A Népköztársaság útja alatt közlekedő földalatti vasutat 1896-ban adták át a forgalomnak. A lejáratok feletti, hajdan díszes építményekből sajnos egy sem maradt fenn.

28. A Népköztársaság útja és a Nagykörút kereszteződése látható képünkön. A közel négy és fél kilométeres, a Dunától-Dunáig ívelő Nagykörutat is 1896-ban adták át a forgalomnak. Építését 1872-ben kezdték.

29. A Népköztársaság útjának számos műemlék-épülete van. Közülük a felső szakasz legnevezetesebbjét; az 1884-ben megnyitott Operaházat mutatjuk.

30. A Népköztársaság útjáról rövid sétával eljuthatunk a Duna-partra. Itt, a szobrokkal díszített, árnyas Roosevelttéren áll az 1827-ben alapított Magyar Tudományos Akadémia palotája (1862—65).

31. Innen vezet át a budai oldalra Budapest első kőhídja — a folyam két partján elterülő egységes fővárosnak mintegy jelképe: az 1849-ben megnyitott Lánchíd.

32. Szemügyre vehetjük innen a budai Várhegyet, melynek fennsíkján a középkor évszázadaiban a magyar királyság fővárosa, Európa egyik jelentős nagyvárosa élt a török hódoltság kezdetéig, 1541-ig.

33. A Vár északi főkapuja a Bécsikapu térre vezet. Az itt álló lakóházak mindegyike középkori maradványokat rejt, míg a homlokzatok a török uralomnak végetvető, felszabadító ostrom (1686) utáni újjáépítésre utalnak.

34. Az Országház utca 18—20—22. számú lakóházait látjuk. Ezeket sem kímélte az 1686-os ostrom pusztítása, de szerencsésen fennmaradtak, helyreállításra kerültek a jellegzetes középkori homlokzati részletek.

35. Az Országház utca 2. szám az egykor gótikus palota árkádos udvarát őrzi. Kapualjának falait pedig — akárcsak a Várnegyed számos lakóházában — gótikus ülőfülkék díszítik. Földszintjén működik az „Alabárdos” étterem.

36. Az Űri utca részlete a hajdani Városháza barokk épületével és Hadik Andrásnak, a XVIII. század legendás hírű hadvezérének lovasszobrával (1937).

37. Az Űri utcát a Tárnok utcával összekötő hangulatos Balta köz. Boltozatos szakasza felett a beépítés középkori eredetű, az Űri utcai lakóház megnagyobbításának emléke.

38. A Tárnok utca részletét látjuk. Ez a széles utca volt a középkori város üzleti negyede, a „Boltosok utcája”. Erre emlékeztet a kép középpontjában a két helyreállított gótikus üzletház.

39. A Szentháromság téren álló királyi alapítású Nagyboldogasszony (Mátyás) -templom már a XIII. században elnyerte mai terjedelmét, — míg jelenlegi képe a múlt század végi restaurálás nyomán alakult ki.

40. A Mátyás-templom mellett a Budapest-Hilton Szálloda érdekes épülete áll. A XIII. században alapított dominikánus kolostor maradványainak és egy XVIII. századi középület falainak felhasználásával emelték.

41. A Mátyás-templom és a Hilton Szálloda mögött húzódik a századfordulón, neoromán stílusban épült Halászbástya. Csodálatos panorámát nyújtó kilátóhely. — Részlete a Szent István szoborral (1906).

42. A Várhegy nyugati peremén végigfutó Tóth Árpád sétányról a budai hegyvidék tárul elénk, és innen is folytathatjuk utunkat a Dísz térig.

43. — A Várszínház részlete. A Dísz térről a palota felé menet láthatjuk. A XVII. századi köntösét viselő, belsőjében modern színház rendkívül gazdag történetéből csak egy adatot említünk: itt tartották az első magyar nyelvű színi előadást 1790-ben.

44. A palota századfordulón emelt északi szárnyában találjuk a Munkásmozgalmi Múzeumot és a Nemzeti Galériát. Képünkön a Galéria előtti terasz Savoyai Jenő lovasszobrával (1900) és a pesti panoráma részlete.

45. A palota ún. Oroszlános udvara a Mária Terézia korában épült déli szárny részletével. Az udvar felszíne alatt az 1686-ban rommá lett középkori királyi palota feltárt és visszatemetett maradványai húzódnak.

46. A déli palotaszárny alagsorában és pincéiben a Budapesti Történeti Múzeum kiállításán láthatjuk a középkori rezidencia feltárt és helyreállított maradványait, közöttük az itt bemutatott gótikus nagytermet.

47. A palotakert részlete a várfalakkal és a Nagyrondelta kaputornyával. A középkori királyi várat övező — ma is látható — erődrendszer Zsigmond uralkodása idején alakult ki.

48. Ha a várat az 1838-ban megnyitott Ferdinándkapun hagyjuk el, a parkból jól szemügyre vehető az erődrendszer nagy déli védőműve, az 1530-as években kiépült Rondella is.

49. Talán innen, a tabáni parkból nézve legszebb az Erzsébet-híd is. Századunk elején épült elődje a fasiszta pusztítás áldozatául esett, ez a híd 1965 óta ékessége fővárosunknak.

50. ... és ha már „híd-nézőben” eljutottunk a Gellért hegy lábáig, keressük fel annak kilátóját, ahonnan páratlanul gazdag, a város egészét átfogó látványban gyönyörködhetünk.

51. A középkori Buda népes külvárosának a Vízivárosnak ma is pezsgő életű terét, a Batthyány teret mutatjuk. Szemben a híres barokk templom, jobbra a XVIII. századi fogadó rokokó homlokzatának részlete.

52. A Batthyány térről átpillantva a pesti Duna-parton előttünk áll az Országház századfordulón emelt hatalmas, reprezentatív épületegyüttese. Természetesen érdemes arra, hogy közelebbről megnézzük.

53. A Kossuth Lajos téren nem csupán a Parlament a látványosság, hanem maga a nagyszabású tér is, az ott elhelyezett emlékművekkel. Közülük a legújabbat, Károlyi Mihály szobrát (1975) mutatjuk.

54. Ha a Batthyány térről a Fő utcán folytatjuk utunkat, hamarosan a Király-fürdőhöz érkezünk. A képen látható kupolákkal fedett szárnya (1566—78) a török uralom egyik jellegzetes építészeti emléke.

55. Pár lépés innen a Margit-híd (1872—76), amely a varázsos Margitszigetre vezet, melynek ősparkjában középkori kolostorromok, strandfürdő és szállodák várják a látogatókat. Egyik hangulatos részletét mutatjuk.

56. A Margitszigetről az Árpád-hídon jutunk Óbudára. A római korban Aquincum; Alsó-Pannónia fővárosa, — a középkorban egyházi központ és királyi — majd királynéi város. Mai arculatát jellemzi ez a kép.

57. Ez is Óbuda; a régészeti ásatásokra utaló földkupacokkal, az egykori piactér szegélyén álló XIII—XIV. századi épülettel — ma Óbuda Galéria — barokk plébániatemplommal és persze modern létesítménnyel.

58. Óbuda szívéből — Aquincum katonavárosából — a Szentendrei úton a római kori vízvezeték feltárt maradványai és rekonstruált építménye mentén érkezünk Aquincum polgárvárosához.

59. Városnéző sétánkat nem véletlen fejezzük be az Aquincumi Múzeum és a körülötte bemutatott polgárvárosi rommező képével. Hiszen Budapest területén közel kétezer évvel ezelőtt Aquincum volt az első város.

60. VÉGE

Diafilm hny. 3357 — 500 pld.

F. k.: Hári Ferenc